

**A vastag betűvel jelölt témák a középszintű érettségi követelményei.**

## 1. AZ ÓKOR

### Civilizáció és államszervezet az ókorban

A Közel-Kelet civilizációi

**Az athéni államszervezet, a demokrácia kialakulása, működésének jellemzői Periklész korában**

**A görög kultúra:** filozófia, történetírás, **építészet**, tárgyi kultúra

A római birodalom létrejötte és a provinciák

A római köztársaság működése

Caesar hatalomra jutása, diktatúrája

Augustus principátusa

A császárkor válságai, megoldási kísérletek. A Nyugatrómai- és Kelet-római Birodalom eltérő fejlődése

**A római építészet**

A római jog alapelvei

***Fogalmak:*** öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jósa, olümpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légio, limes, polgárjog.

***Személyek:*** Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus.

***Kronológia:*** Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása.

***Topográfia:*** Mezopotámia, Babilon, Egyiptom, Nílus, Olümpia, Athén, Alexandria, Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem.

### Vallások az ókorban

Politeizmus az ókori Keleten

Vallás, istenek az ókori Hellaszban és a Római Birodalomban

**A zsidó monoteizmus**

**A kereszténység kialakulása, tanításai, elterjedése**

***Fogalmak:*** politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra, Messiás, keresztény vallás, kereszttség, úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat;

***Személyek:*** Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Ábrahám, Mózes, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Constantinus,

***Kronológia:*** a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat

***Topográfia:*** Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem; Konstantinápoly, Bizánci Birodalom.

## 2. A KÖZÉPKOR

## Középkori Európa

A népvándorlás hullámai és a Hun Birodalom

Az iszlám világ, **Mohamed tanításai és a Korán**. Az iszlám kultúra jellemzői. **Az arab hódítás és feltartóztatása Európában**

A Nyugat-római Birodalom örökösei: Karoling Birodalom, Német-római Császárság és a pápai állam

A feudális társadalom jellemzői: **hűbéri lánc felépítése és működése**. Hűbériség, rendiség, rendi monarchia – az uralkodói hatalom és korlátai

Lovagi kultúra, keresztes hadjáratok

**Az uradalom részei és lakói. A jobbágyság kötelességei és jogai.** – A parasztság világa

A középkori kereszténység: Egyházszakadás, nyugati és keleti kereszténység jellemzői. **Az egyházi hierarchia, intézményrendszer Nyugat-Európában és Magyarországon. Szerzetesség a középkori Európában és Magyarországon.** Eretnekmozgalmak. Oktatás – egyetemek.

**A középkori városok kialakulása, kiváltságaik, lakóik.** Szerepük a korabeli gazdasági életben: **céhek; a helyi és távolsági kereskedelem jellemzői.**

Művészeti stílusok: **román, gótikus és reneszánsz építészet európai és magyarországi példái, jellemzői.**

Az Oszmán birodalom létrejötte, terjeszkedése. Sikerének okai, az állam jellemzői

***Fogalmak:*** népvándorlás, hunok, iszlám, Korán, kalifa, ortodox, uradalom, földesúr, majorság, jobbágyság, robot, kiváltság, rend, pápa, érsek, cölíbatús, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, polgár, céh.

***Személyek:*** Attila, Justinianus, Mohamed, Nagy Károly, I. Ottó, Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Gutenberg, Dózsa György.

***Kronológia:*** 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata. 476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.

***Topográfia:*** Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság, Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld.

## Magyarország a középkorban

Magyar őstörténet és honfoglalás: a magyarság eredetének, vándorlásának kérdése. Az etelközi magyar törzsszövetség. **A honfoglalás okai és menete. A kalandozások/támadó hadjáratok**

**Géza és Szent István államszervező tevékenysége: a földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet.**

**Az egyházszervezet kiépülése Magyarországon**

A magyar állam megszilárdulása: Szent László és Könyves Kálmán törvényei

A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása.

**A magyarországi rendiség kezdetei és az Aranybulla legfontosabb elemei**

**IV. Béla uralkodása és a tatárjárás. A tatárjárás következményei, az ország újjáépítése**

**A királyi hatalom megszilárdítása I. Károly idején: gazdasági, pénzügyi reformok, külpolitika - a visegrádi királytalálkozó**

Nagy Lajos uralkodása, és az 1351-es törvények

## Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János és Hunyadi Mátyás törökellenes harcai

### Hunyadi Mátyás központosított rendi monarchiája: bel- és külpolitikája, az állami jövedelmek és kiadások rendszere, birodalomépítő tervei.

A középkori Magyar királyság kulturális hagyatéka

Fogalmak: finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok, aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszónalunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika.

Személyek: Álmos, Árpád, az Árpád-ház, Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit, I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.

Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása, 1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása.

Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország, Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.